

6. Бібліографія історії України, Росії та українського права, краєзнавства й етнології за 1917–1927 роки / Склала Бібліограф. комісія науково-дослідної кафедри історії української культури ім. ак. Д. Багалія в Харкові. – Х., 1930. – 145с.
7. Нечкина М. Украинская юбилейная литература о декабристах // Историк-Марксист. – 1927. – №3. – С. 187–190.
8. Скубницкий Т. Классовая борьба в украинской исторической литературе // Историк-Марксист. – 1929. – №17. – С. 26–40.
9. Воблий К.Г. Нариси з історії російсько-української цукро-бурякової промисловости / К.Г. Воблий. – Т. 2. (1861/62–1894–1895). – К.: ВУАН, 1930. – 400с.

Аннотація

Исследованы формы влияния политической цензуры в области научно-исторических исследований в Украине 1920-х годов. Проанализированы институт научной критики, рецензирования на заказ.

Ключевые слова: политическая цензура, ученые-историки, рукописи, рецензия.

Annotation

The forms of political censorship influence in the field of scientific historical research in Ukraine in 1920s were investigated. The Institute of scientific criticism, the review on request were analyzed.

Key words: political censorship, scientists-historians, manuscripts, Review.

УДК: 338.43.02 (477) «1991-2013»

**Наталія Усенко
(Київ)**

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА, ЯК ЧИННИК ПОВСЯКДЕННОГО ЖИТТЯ СІЛЬСЬКОЇ ТРУДЯЩОЇ МОЛОДІ 1990-2000-Х РОКІВ

У статті на основі архівних статистичних матеріалів, аналітичних напрацювань попередників розглянуто державну політику, як чинник повсякденного життя сільської трудящої молоді 1990-2000-х років. Наукова література, яка включає проблеми сільської молоді лише почасти розглядає проблеми її повсякденного життя а також, зміни у державній молодіжній політиці.

Ключові слова: сільська трудяща молодь, село, свідомість, цінності, молодіжна політика.

На початку ХХІ століття перед Україною настали такі нагальні завдання, як активізація державотворчого процесу, інтеграції в світові та європейські соціально-політичні інститути. У цьому контексті однією з найактуальніших у суспільному розвитку виявилася проблемо посилення ролі українського села, що виконує не лише функцію продовольчого забезпечення держави, а й залишається носієм матеріальних, культурних надбань, чинником політичної стабільності.

Повсякденне життя сільської трудящої молоді у вітчизняній історіографії лише набувало популярності. Методико теоретичним аспектом цієї теми присвячено ряд ґрунтовних досліджень О.Удода, О.Коляструк. Окремі аспекти повсякдення соціальних груп села розглядалися істориками-аграрниками, які досліджували увесь комплекс суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку українського села. Передусім це роботи – М.Ігнатенко, С.Падалки, С.Коломійця, С.Живори, І.Романюка, О.Кропивко, Т.Мельничук, Т.Совецької, О.Каденюка. Побутовий вимір повсякдення села досліджували економісти-аграрники – І.Прокопа, Л.Шепотько, Л.Якубою, П.Гайдучьким. Проблеми життєвих цінностей молоді села широко розглядалися у працях соціологів: М.Підлісного, В.Шубіна, В.Чигрина тощо. Водночас, проаналізований масив літератури засвідчує відсутність в українській історіографії розвідок, де предметом окремого дослідження було б виділено основні складові повсякденного життя трудящої сільської молоді.

Мета проблеми зумовлюється, перш за все, необхідністю мати чітке уявлення про державну молодіжну політику в українському селі протягом 1990-2000-х років.

На повсякденне життя сільської молоді впливали загальнодержавні фактори. Зокрема, незалежна держава на законодавчому і нормативному рівні, визначала характер і напрямки економічної поведінки молоді, гарантувала задоволення життєвих потреб. Сюди слід віднести як законодавство про зайнятість, оплату праці, соціальне страхування, підприємництво, мінімальні соціальні стандарти (прожитковий мінімум, мінімальну зарплату), так і спеціальне, що регулювало земельні та майнові відносини на селі.

Соціальна політика на селі визначала цілі і напрямки діяльності органів державної влади стосовно сільського життєвого простору. Водночас, більшість державних проектів і програм направлених на подолання бідності, зайнятості, адресної допомоги не враховували потреб села. Молодь, як найбільш чутлива та уразлива частина суспільства, потребувала захисту та допомоги з боку держави. Проблеми сільської молоді знайшли відображення в державній аграрній політиці, особливо в тій її частині що стосувалася соціально-економічних проблем села.

В Україні за інерцією радянських часів ішлося про політику держави по відношенню до сільської молоді. В країнах Європейського Союзу державна молодіжна політика спрямовувалася на сприяння молоді її соціальній

адаптації та передбачала два основні принципи: активна й безпосередня участь молоді у її розробці; підтримка молодіжних ініціатив державними структурами процесу допомоги молоді діставав енергію в індивідуалізації, а не в колективізації, в регіоналізації, а не в централізмі, і в безпосередній участі, але не в управлінні зверху[7; с.40].

Молодіжна політика держави вирізнялася монолітністю та часто не враховувала відмінності її змістового наповнення для молоді села і міста. Існувала неузгодженість у підходах до соціального захисту сільської молоді між молодіжною, аграрною, соціальною, бюджетною, регіональною політикою.

У регіонах України розпочався пошук шляхів кадрового забезпечення молодіжної політики. В Сарненському районі Рівненської області в структурі сільських та селищних рад було введено посади спеціалістів по роботі з молоддю. Більшість з них пройшли перепідготовку на курсах підвищення кваліфікації Українського науково-дослідного інституту проблем молоді. У 1996 р. в 20 з 22 сільських та селищних радах району спеціалістами по роботі з молоддю працювали педагоги, або ж особи, які мали досвід роботи з молоддю. Це дозволяло їм координувати роботу працівників культури, освіти тощо. При кожній сільській раді було створено координаційні ради, до складу яких входили голова виконкому чи секретар, головні бухгалтери сільської ради та голова колгоспу, директор школи, його заступник з виховної роботи, директор будинку культури, художній керівник чи завідувач клубом, завідувача бібліотекою, дільничний інспектор та спеціаліст по роботі з молоддю та спорту. Це дозволяло комплексно вирішувати проблеми організації та фінансування молодіжних закладів. У Дніпропетровській області, крім аналогічного досвіду був досвід роботи заступників голів колективних сільськогосподарських підприємств по роботі з молоддю[7, с.109].

В Україні за роки незалежності було прийнято близько 70 Законів України, 800 підзаконних нормативно-правових актів, які тією чи іншою мірою спрямовувалися на вирішення молодіжних проблем[8, с.93].

Вітчизняне законодавство передбачало підтримку активної молоді та різноманітних соціально корисних громадських організацій. З метою сприяння соціальному становленню та розвитку молоді Кабінетом Міністрів України 2009 р. затвердив Державну цільову соціальну програму «Молодь України» на 2009 – 2015 роки. 2009 р. направили на створення передумов для

гармонійного розвитку молоді людини, усвідомлення нею цінностей здоров'я, розуміння визначальної ролі здорового способу життя шляхом участі в активному та змістовному дозвіллі.

Важливим законодавчим актом, що регулював питання становлення та розвитку сільської молоді була Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року. Одним з напрямків програми було створення умов для заохочення молоді до роботи і проживання в сільській місцевості шляхом: надання матеріальної допомоги для облаштування випускників вищих та середніх спеціальних навчальних закладів; надання земельних ділянок для ведення сільськогосподарського виробництва та індивідуального будівництва; збільшення видатків з державного бюджету для цільового довгострокового кредитування сільських забудовників; оптимізації мережі професійно-технічних навчальних закладів для підготовки працівників масових професій у сільському господарстві та інших сферах діяльності; збільшення квоти прийому сільської молоді до вищих навчальних закладів за державним; проведення індивідуальної роботи із сім'ями, що потребують соціального захисту, передусім з тими, в яких живуть діти з обмеженими фізичними та розумовими можливостями[1, арк.27].

Важливу роль у формуванні та реалізації державної молодіжної політики відіграла Верховна Рада України, у складі якої діяла відповідна структура з проблем молоді. У перших скликаннях це була постійна комісія, а згодом – комітет. У Верховній Раді України нинішнього скликання – це Комітет з питань молодіжної політики, фізичної культури, спорту і туризму. Вирішення питань сільської молоді постійно перебувала у сфері його повноважень і уваги. Зокрема, з ініціативи Комітету було підготовлено Державну доповідь «Сільська молодь України: стан, проблеми та шляхи їх вирішення».

Сільська молодь набувала досвіду користування послуг неурядових організацій. Внаслідок такої співпраці, сільська молодь реалізувала необхідні соціальні ініціативи за рахунок бюджетних коштів, грантів тощо. В Україні набувався досвід розвитку молодіжної участі у різного роду суспільних діях, пов'язаних з програмами збереження здоров'я, монтерським рухам. В 1999 р. Всеукраїнський форум «Аграрна молодь України» ухвалив рішення про створення Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Спілки молодих аграріїв України», яка об'єднала суспільно активну молодь навколо

ідеї задоволення та захисту законних, соціальних, економічних, творчих, духовних інтересів. За підтримки СМАУ проводилися всеукраїнські літні сільські спортивні ігри, олімпіади потенційних медалістів середніх сільських шкіл, реалізовано програму «Навчайся і працюй», за якою пройшли стажування за кордоном понад 45 молодих членів спілки, проводилися футбольні турніри серед юнаків «Агрокубок», щорічні всеукраїнські фестивалі з брейк-дансу «FreshStyle» та відкриті чемпіонати з армреслінгу. Особливий успіх та важливе значення мала всеукраїнська конференція СМАУ «Немає України без села, а села – без молоді!». Щорічно спілка проводила просвітницькі заходи х нагоди Всесвітнього дня продовольства[8, с.143].

Проблематичним був той факт, що соціальна робота з сільською молоддю на різних рівнях залишалася не системною. Велика частина молодіжних і дитячих громадських об'єднань була зосередженою у великих містах, а в малих містах і сільській місцевості вони представлені були досить слабо.

Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1993 р.) забезпечив створення державних та місцевих органів управління молодіжною політикою, соціальних служб для молоді, визначив фінансування заходів щодо соціального становлення та розвитку молоді. У головному «молодіжному» Законі державні гарантії поширювалися і на сільську молодь статтею «Житлові умови» визначалися деякі додаткові пільги. Так, молодим людям, що переселялися в труднодоступні сільські населені пункти на постійне місце проживання, надання житла та господарських будівель забезпечувалося за рахунок державного бюджету. Проте цю «сільську» норму вже в 1994 р. було вилучено з закону. Для сільської молоді залишилося право користування пільгами, передбаченими Законом України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві». Навіть це положення, як і право на одержання за рахунок бюджетних джерел пільгових довгострокових кредитів на житло та обзаведення домашнім господарством, було призупинено у 1996 р[7, с.107].

Значною мірою це стосувалося й документів, присвячених питанням освіти сільської молоді. Йдеться, зокрема, про Укази Президента України «Про додаткові заходи щодо фінансування загальної середньої освіти» від 28 червня 1999 р., «Про державну підтримку підготовки фахівців для сільської

місцевості» від 29 березня 1999 р., «Про забезпечення економічних інтересів і соціального захисту працівників соціальної сфери села та вирішення окремих питань що виникли в процесі проведення земельної реформи» від 12 квітня 2000 р., «Про першочергові заходи щодо підтримки розвитку соціальної сфери села» від 15 липня 2002 р., «Про додаткові заходи щодо забезпечення розвитку освіти в Україні від 9 жовтня 2001 р., Закони України «Про загальну середню освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань професійно-технічної освіти», «Про дошкільну освіту», «Про позашкільну освіту».

Актуальним, але, на жаль, не реалізованим до кінця слід вважати наказ від 30 серпня 2002 р., підписаний Міністерством аграрної політики України та Міністерством освіти і науки України. Згідно з цим планувалося затвердити склад регіональних навчально-науково-виробничих комплексів «Професійно-технічні навчальні заклади – технікум, коледж - університет» з інтеграції навчального процесу професійно-технічних та аграрних вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації. Слід визначити, що практично всі вищі навчальні заклади аграрного профілю розгорнули цю роботу. Але чергові модні захоплення чиновників від освіти у бік Болонської угоди дещо призупинили цей ентузіазм, хоча деякі навчальні заклади, дійсно поєднували заклади різних рівнів акредитації, забезпечуючи безперервне пересування здібної сільської молоді шаблями освіти з метою набуття вищої кваліфікації.

Кабінет Міністрів України відзначав молодь за внесок у розбудову держави. В 2001 р. були удостоєні відзнак сім молодих виробничники Черкащини: С. М'якота – ветеринарний лікар товариства з обмеженою відповідальністю «Лан» Смілянського району, Л. Депутат – оператор по догляду за свиноматками з приплодом товариства з обмеженою відповідальністю «Україна» Чорнобайського району, В. Шкуропадський – тракторист-машиніст дослідного господарства «Христинівське» Христинівського району, І. Колісник – механізатор сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Хлібороб» Шполянського району[7, с.12].

Міністерство України у справах сім'ї, дітей та молоді, здійснюючи свої функції, постійно переймалося проблемами сільської молоді. Зокрема, в 2000 р. ним спільно з Міністерством аграрної політики України, Міністерством освіти та науки України реалізувалася міжгалузєва програма «Сільська молодь». Значну роботу проводили центри соціальних служб для молоді

Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді, які на кінець 2003 р. діяло в країні 690. На виконання Закону України «Про соціальну роботу», постанови Кабінету Міністрів України «Про розвиток центрів ССМ» (2001 р.) та Програми діяльності Кабінету Міністрів України було започатковано створення сільських та селищних центрів соціальних служб для молоді. Позитивний досвід організації соціальної роботи на селі напрацьовано в Миколаївській та Рівненській областях: тут у 263 селищах та селах працюють спеціалісти по роботі з дітьми, молоддю та різними категоріями сімей. При центрах ССМ в усіх регіонах України забезпечено роботу 478 спеціалізованих служб «Мобільний консультативний пункт соціальної роботи в сільській та гірській місцевості». Упродовж лише 2003 р. здійснено 10275 виїздів у села і селища з метою надання індивідуальної та групової психологічної, соціально-педагогічної, медико-соціальної допомоги для профілактики наркоманії, алкоголізму, ВІЛ-інфекції, інфекцій, що передаються статевим шляхом, подолання шкідливих звичок, утвердження цінностей здорового способу життя тощо. Надано близько 17 тис. індивідуальних консультацій, проведено понад 14 тис. групових заходів, у яких взяли участь понад 34 тис. осіб, розповсюджено 35 тис примірників друкованої продукції профілактичного спрямування[6, с.163]. В 2002 р. Державний комітет України у справах сім'ї та молоді було започатковано організацію виїзних консультативних пунктів з розвитку підприємства серед сільської молоді.

Держава володіла певною системою профорієнтації, до якої належала профосвіта, профвідбір, профконсультації та працевлаштування. Державні дотації роботодавцям на створення додаткових робочих місць для працевлаштування безробітної молоді виступали чинником зниження безробіття на селі. Все більше додаткових місць створювали приватні підприємці. В 2011 р. у Первомайському районі Миколаївської області СПД Возіян Л.В. (с. Лиса Гора), що займалося виготовленням ковбасних виробів, створено шість додаткових робочих місць. Враховуючи обмежені можливості працевлаштування молоді на селі служби зайнятості проводили ярмарки професій, вакансій та послуг для молоді, Дні відкритих дверей та професійні зустрічі. В 2011 р. у Миколаївській області пройшло 402 таких заходів, у яких взяло участь 926 сільських безробітних[7, с.122].

В 2000-і роки пріоритетом державної молодіжної політики було розгортання молодіжних трудових загонів. Однією з форм вирішення

зайнятості сільської молоді було її залучення до підприємницької діяльності. З цією метою проводилися багато численні заходи на рівні держави і громадського сектора. В 2008 р. з ініціативи Міністерства сім'ї, молоді і спорту України було проведено: Всеукраїнський семінар «Розвиток молодіжного підприємництва на селі», який проводився на базі Івано-Франківського молодіжного центру праці за участю директорів обласних молодіжних центрів праці; Всеукраїнська інформаційно-просвітницька акція, спрямована на розвиток підприємницької активності на селі, до участі у акції залучалась молодь, яка бажала започаткувати власний бізнес у сільській місцевості[3, арк. 113].

У 2003 р. в Україні працювало близько 40 молодіжних центрів зайнятості. Львівський обласний центр праці внаслідок реалізації програми «Зайнятість молоді Львівщини» створив стратегію розвитку молодіжного сільського туризму на Львівщині. Були розроблені туристичні маршрути[5, арк.67].

В 2000-і роки була налагоджена робота по поліпшенню медичної допомоги та стану здоров'я сільських жінок. В 2004 р. започатковувалися постійні семінари щодо питань планування сім'ї та статевого виховання. Міністерство охорони здоров'я України налагодило співпрацю з Фондом народонаселення ООН щодо реалізації спільних програм з питань здорового способу життя, збереження репродуктивного здоров'я, формування безпечної статевої поведінки молоді. Міністерство та його структурні підрозділи стали співвиконавцями українсько-канадського проекту «Молодь за здоров'я - 2», реалізація якого здійснюється у Рівненській та Черкаській областях. В областях продовжувалася також реалізація проекту «Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю». Службами у справах неповнолітніх було проведено 26 відео-лекторіїв за матеріалами Української асоціації планування сім'ї[4, арк.107].

В Україні діяла низка національних програм щодо сприяння національному становленню та розвитку сільської молоді. На поч. 2000-х років в Черкаській області в рамках програми «Сільська молодь» проводились молодіжні акції: «Жнива», «Молодіжні трудові загони», «Трудове літо» у яких брали участь молоді комбайнери, трактористи, водії, молодіжні та сімейні екіпажі, молодіжні бригади. В області проводилися змагання «Найспортивніше село»[7, с.12].

В Україні було чимало прикладів успішної реалізації державної молодіжної політики. У Чонобаївському районі Черкащини склалась система роботи з сільською молоддю. У сільськогосподарських підприємствах було введено посаду заступника директора приватного сільськогосподарського підприємства з соціальних питань, в функціональні обов'язки якого входили питання роботи з дітьми, молоддю, сім'ями, жінками. Доброю традицією стало проведення КВК для сільської молоді, в яких щороку брало участь до 30 сільських та селищних команд. Проведення цих заходів відбувалося, як правило, в селах. Молоді сім'ї брали участь у проведенні районних конкурсів «Кращий батько родини», «Теща і я – дружна сім'я», «Моя мама». У районі діяли клуби: для молодих батьків в с. Великі Канівці, творчих родин в с. Лукашівка та інші. З 2001 р. в районі почав діяти Центр соціальних служб для молоді. Основними програмами його діяльності була підтримка молоді родини, вторинної зайнятості молоді тощо[7, с.45].

З метою створення максимально сприятливих умов для задоволення фізкультурно-оздоровчих, духовних, освітніх потреб сільського населення, ефективного використання матеріальних, фінансових та кадрових ресурсів, Рівненської облдержадміністрацією була проведена робота по створенню культурно-дозвіллевих комплексів (КДК) на території кожної сільської та селищної ради області. В області відповідно до рішень сільських, селищних рад було створено 353 культурно – дозвіллевих комплексів, в структурі яких діяло 120 сільських спортивних клубів. Проводилася робота щодо забезпечення КДК спортивним інвентарем. Так, за бюджетні та спонсорські кошти було придбано тренажери, м'ячі, комплекти форми, інвентар для настільного тенісу, більярдні столи, комплекти шахів та шашок. У сільських будинках культури обладнувалися спортивні кімнати та зали. На зазначені цілі у 2003 р. було використано понад 500 тис. грн. З 2001 р. проводився щорічний обласний конкурс «Краще спортивне село» серед трьох категорій сіл з метою відзначення кращих організаторів цієї роботи[6, с.181-182].

Органами влади окремих регіонів України реалізовували програми направлені на розвиток культури села. В 2009 р. колегія управління культури Івано-Франківської ОДА ухвалила «Обласну програму підтримки та розвитку культури села на період 2009-2015 років». В ній був розділ «Підтримка і вдосконалення мистецької освіти сільської молоді» направлений на забезпечення послідовного розвитку музичної культури прикарпатського села.

Соціальна робота з сільською молоддю залишалась несистематичною. Практично всі молодіжні громадські об'єднання знаходилися у містах, тому на селі мали слабе представництво. Відповідно малопомітними залишалися їх результати. Програма підтримки зайнятості сільської молоді, які реалізовувалися молодіжними політичними НУО та органами влади, були мало малоефективними, багато в чому пілотними. В 2003 р. організація «Українська соціал-демократична молодь» провела семінар «Власна справа на селі», а «Центр підтримки сільської молоді» акцію «Відродимо село силами молоді», «Союз аграрної молоді» провів Всеукраїнську олімпіаду серед старшокласників та учнів коледжів.

Сільська молодь залишалася частково дотичною до молодіжного руху. Їй в цілому було дуже мало відомо про діяльність створених під політичну кон'юктуру молодіжних організацій. За даними соціологічних досліджень 70 – 80 % молоді нічого не знали про суспільно активні молодіжні організації. Лише 2 – 3% молоді були членами організованого молодіжного руху[2, арк.74]. Водночас сільська молодь залишалась недостатньо ознайомленою з діяльністю громадських молодіжних організацій. В 2004 р. членами таких організацій була лише 1% сільської молоді, а 5% інколи відвідували їх заходи. Зберігався відповідний рівень довіри до цих структур. Довіряли громадським організаціям – 32 % сільської молоді[6, с.185].

Проблемами сільської молоді переймалася лише не велика частина існуючих громадських молодіжних організацій. Із 114 таких всеукраїнських організацій, зареєстрованих на кінець 2003 р. Мінюстом України, до цієї групи можна віднести лише близько 30 організацій. У першу чергу такі: Спілка молодих аграріїв України, Всеукраїнська громадська організація «Союз аграрної молоді», Всеукраїнська громадська організація «Центр підтримки сільської молоді», громадська організація «Українська соціал-демократична молодь», Всеукраїнська молодіжна громадська організація «Молодий рух», Пласт – Національна скаутська організація України, Народно-демократична ліга молоді, Всеукраїнська молодіжна громадська організація «Молода просвіта», Українське дитячо-юнацьке товариство «Січ».

Створена в 1998 р. Всеукраїнська громадська організація «Союз аграрної молоді» (САМ). Основною метою діяльності ставив об'єднання молоді, яка прагнула відродити українське село, як основу традиційного життя нації; підтримка обдарованої молоді; збереження кращих традицій

українського селянства; формування нового покоління господарів на землі; задоволення та захист соціальних, економічних, творчих та інших спільних інтересів своїх членів. Члени організації – молоді фермери, підприємці, працівники агропромислового комплексу, інтеграція студенти та учні. Організація провела ряд цікавих заходів із сільською молоддю. Зокрема, протягом 2003 р. САМ за підтримки Державного комітету України у справах сім'ї та молоді вперше в Україні провела Аграрну олімпіаду, метою якої було надання можливості сільській молоді проявити свої знання в різних галузях сільського господарства та підтримати найбільш обдарованих її представників. Організація мала добрі контакти з багатьма сільськими, фермерськими організаціями Європи. Найтісніші контакти встановлені з колегами із Союзу сільської молоді Польщі (ZMW)[6, с.186].

Метою створення у 2002р. громадського комітету «Відродимо село – силами молоді», до складу якого увійшли 14 молодіжних громадських організацій було забезпечення співпраці та взаємодії об'єднань громадян для реалізації комплексних програм, спрямованих на поліпшення соціального становища сільської молоді.

Узагальнюючи, можемо зробити висновок про те, що в Україні протягом досліджуваних років склалася дієва система залучення молоді до суспільно-політичних перетворень. Загальнодержавні фактори що визначали повсякденне життя молоді включали концептуальні напрацювання, законодавчу базу, адміністративні інструменти, діяльності органів влади, молодіжну громадську ініціативу.

Джерела та література

1. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року // ПАМУСМС. – Ф. 5090. – Оп. 1. – Спр. 677. – 302 арк.
2. Документи про розробку постанови Верховної Ради України «Про проведення парламентських слухань про становище молоді в Україні «Нове покоління незалежної України (1991-2001 рр.)» // ПА ВРУкр. – Ф.1, Оп.22. – Спр. 6949. –248 арк.
3. Доручення № 3/2005. – 3/2036 Кабінету Міністрів України та інформації про їх виконання // ПАМУСМС. – Ф. 5090. – Оп. 1. – Спр. 961. – 246 арк.
4. Доручення №175/22 Верховної Ради України, Секретаріату Президента України, Кабінету міністрів України та інформації про їх виконання 05 травня – 24 травня 2005 // ПА МУСМС – Ф. 5090. – Оп.1. – Спр. 184. – 268 Арк.
5. Доручення Кабінету Міністрів України та документи про їх виконання // ПАМУСМС. – Ф. 5090 . – Оп. 1. – Спр.262. – 226 арк.

6. Сільська молодь України: стан, проблеми та шляхи їх вирішення: щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2003 р.) / [Балакірева О. М., Білий А. І., Бородін, Є. І. та ін.] ; голова ред. кол. В. І. Довженко. - К.: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2004. - 264 с.

7. Сільська молодь: проблеми і перспективи: матеріали доп. і виступів учасників всеукр. конф., (30 жовтня – 1 листопада 2002 року, м. Черкаси) / ред. кол. М. П. Іщенко [та ін.]. - К. : Знання України, 2003. – 111 с.

8. Шибанін В.С. Державне регулювання становлення та розвитку сільської молоді в контексті антикризової політики України: [монографія] / Вячеслав Шибанін, Інна Іртишева, Олександр Біліченко. – Миколаїв : Дизайн та поліграфія, 2012. – 246 с.

Аннотація

В статтє на основе архивных статистических материалов, аналитических наработок предшественников рассмотрено государственную политику, как фактор повседневной жизни сельского трудящегося молодежи 1990-2000-х годов. Научная литература, которая включает проблемы сельской молодежи отчасти рассматривает проблемы ее повседневной жизни а также изменения в государственной молодежной политике. Ключевые слова: сельская трудящийся молодежь, село, сознание, ценности, молодежная политика.

Annotation

In the article on the basis of the archived statistical materials, analytical works of predecessors a public policy is considered, as a factor of everyday life of rural working young people of 1990-2000th. Scientific literature that includes the problems of rural young people only partly examines the problems of they everyday life and also, changes in a public politics is for young people.

Keywords: rural working young people, village, consciousness, values, politics is for young people.

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

УДК 339, 371, 246 (282, 247, 34) (477) «16»

**Савченко Олексій
(Київ)**

ОСОБЛИВОСТІ ТОРГІВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН ГЕТЬМАНЩИНИ І КРИМСЬКОГО ХАНСТВА У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVII СТ.

У статті розглядаються особливості торгівельних зв'язків між Кримським ханством і українськими землями, та їх значення у глобальному контексті. Характеризуються зміни у економічних зв'язках у Східній Європі, до яких призвела Визвольна Війна та становлення Гетьманщини, а також місце півострову у цих процесах.